

38968. ~~38968~~

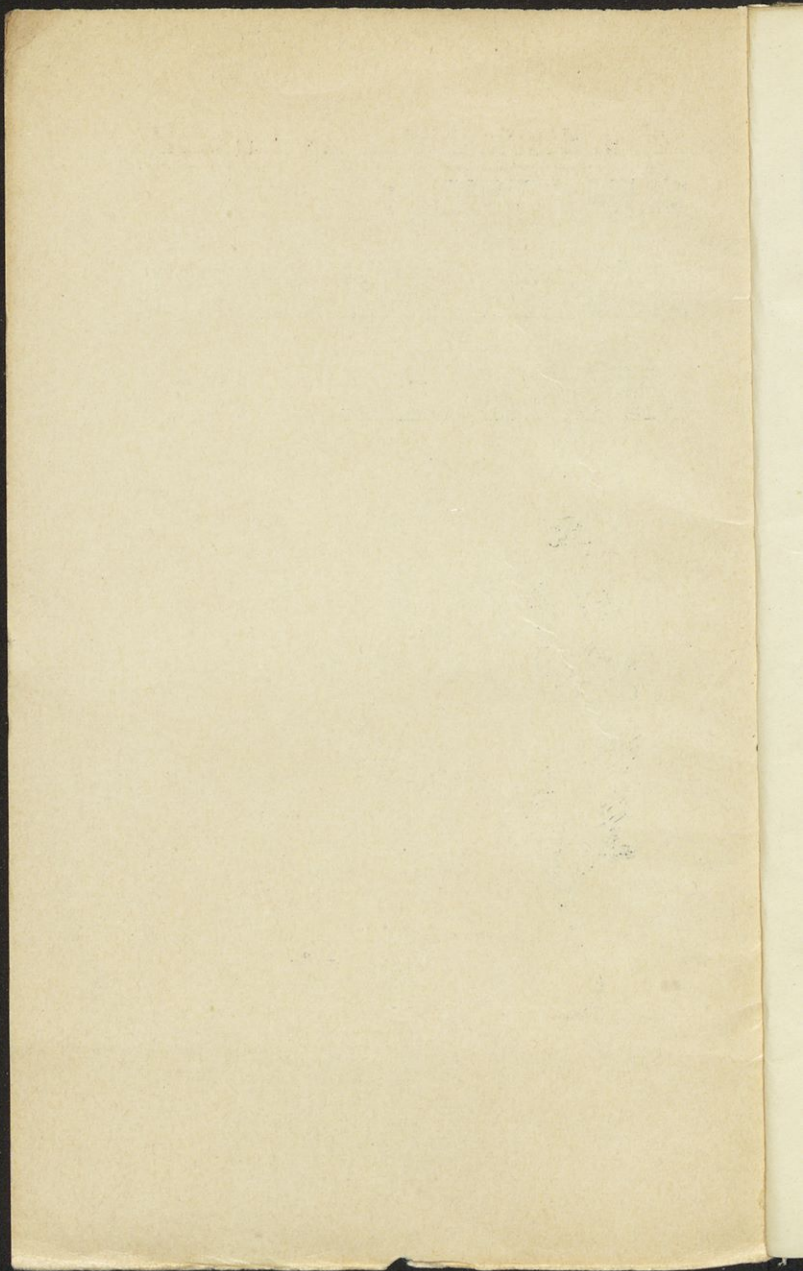
Job.

SILVIN SARDENKO:

**MARIJINO KRALJESTVO
NA JUTROVEM.**

**VES DOBIČEK JE
NAMENJEN ZA MISIJONE
NA JUTROVEM.**

K. k. Studienbibliothek Laibach

Skoroposlušnica.

Marija, ki hitro usliši. Starodavna, na jutrovem
zelo češčena podoba Matere božje.

Marijino kraljestvo na jutrovem.

Dvanajst zvezd v Marijino krono.

Spisal

Silvin Sardenko.

K. k. Studienbibliothek Laibach

V Ljubljani, 1910.

Izdalo »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem
Devce Marije«.

Tiskala Katoliška tiskarna.

Ves dobiček je namenjen za misijone na jutrovem.

Št. 1898.

**Dovoli se, da se sme rokopis „Marijino kraljestvo
na jutrovem“ natisniti.**

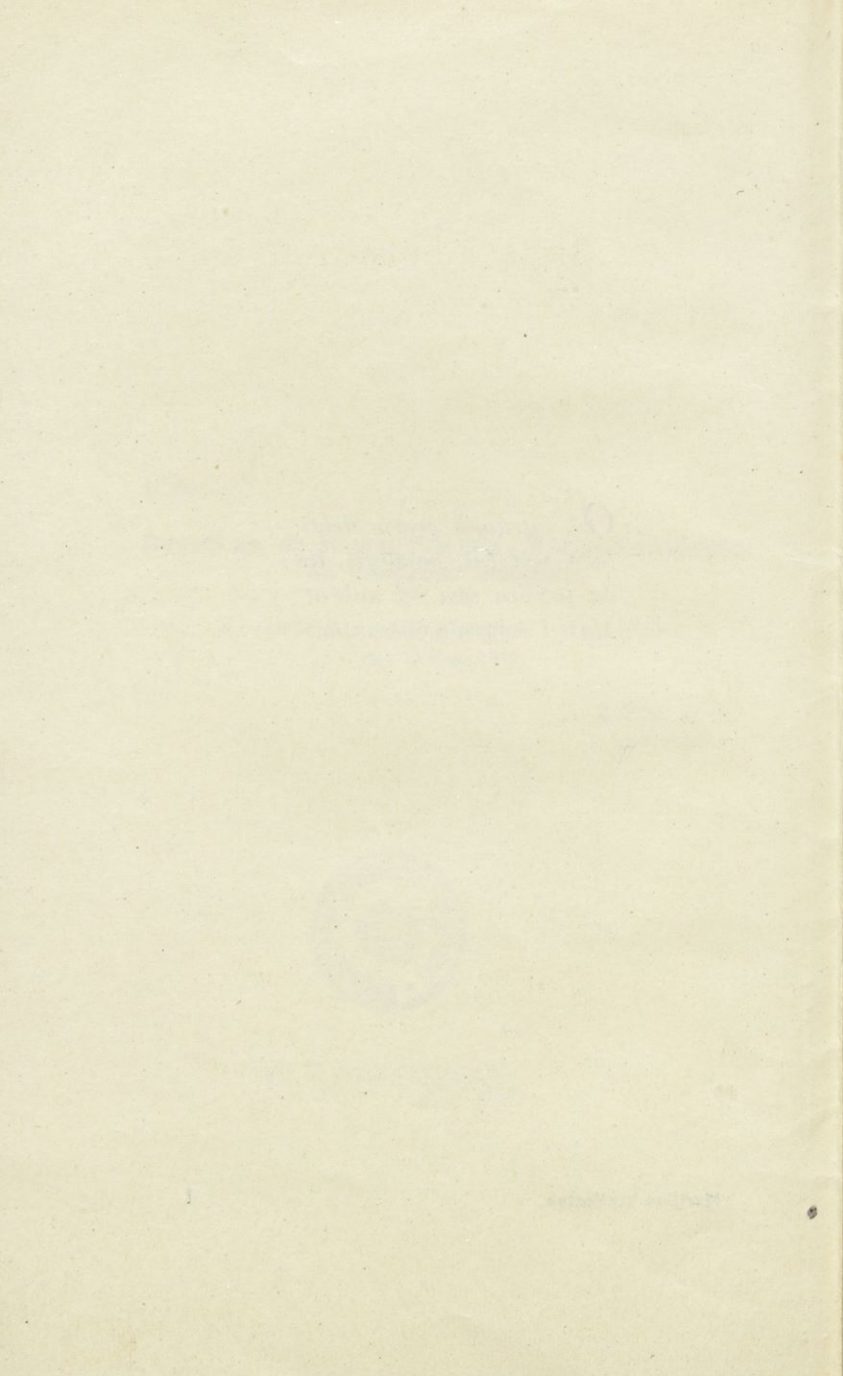
Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani,
dne 10. maja 1910.

J. Flis m. p.
gen. vikar.

030033976

*Od jutranjih cvetov dehti,
tako sem čul, najslajši dih :
na jutroco sem šel nabrat
Mariji šmarnic jutranjih.*

Skoroposlušnici.

Marija, nezvenljivi cvet,
o spomni skoro se besed,
ki blažena si jih zapela;
»Sprejel je sina Izraela,
ko se je spomnil svojega
usmiljenja mogočnega.«

Glej, Mati, našo srčno bol!
Tvoj vzhodni sin je šel v razkol.
Odkar je suženj let razkolnih,
kaj videl dni je tugopolnih,
kaj zabil božjih je reči,
a tebe, Mati, zabil ni.

Le hiti skoro na pomoč,
prinesi žarkov v sužnjo noč!
Pomisli, da te kliče: Mati!
In Mati moraš mu ostati;
saj ti si Mati bolečin —
bolan je jutrovi tvoj sin.

Kraljestvo Sina božjega,
kraljestvo Sina tvojega
nevarnim bojem gre nasproti,
zedini nas na bojni poti!
Kot eno, Mati, smo s teboj,
naj bomo eno med seboj.

I.

Zgodnja danica.

*Zdrava, morska zvezda,
mila božja Mati
in vselej Devica,
raj odpri nam zlati!*

Zopet je zacvetela najlepša šmarnica na vrtu sv. Cerkve: Majnikova doba in majnikova pobožnost. Ti zlati mesec majnik, kako so hrepenela po tebi otroška srca; zopet bodo detinske roke spletale vence ob preprostem šmarničnem oltarju v domači sobi. Kako željno so koprnili po tebi in tvoji šmarnični pobožnosti stari in onemogli; veseli in pomlajeni so, da so doživeli še en majnik. Nemara je letošnji majnik poslednji zanje? Ti dragi mesec majnik, srčno so te želele sprejeti bele dekliške trume, gorkeje bijejo danes njih čista in nedolžna srca, saj prihaja k njim majnikova Kraljica. S težkim pričakovanjem so te pričakovali bolniki; ne morejo k majnikovi pobožnosti, pa jih vsaj navdaja trdno zaupanje, da jih — ako je volja božja — sedaj ozdravi ona, ki jo kličejo: »Zdravje bolnikov«. Ti jasni mesec majnik, s spoštljivim pozdravom te pozdravljajo tudi oni, ki so sicer bolj mrzli in hladni; a v tem času, takole v jutranjem ali večernem mraku jih žene neka nevidna moč k visoki Gospe; skrito pridejo, zakaj tudi Marija ima svoje Nikodeme . . .

Z resnobo in vdanostjo so te sprejeli celo grešniki, vsaj oni, ki še poznajo Marijo »Pribežališče grešnikov«; grešne vezi v tem času ne bodo več tako močne, nemara jih raztrgajo in zopet bodo dosegli prostost otrok božjih.

Pa čemu bi še dalje našteval? Slehernovno srce, ki še ljubi Marijo, je nekako dvignjeno in oveseljeno v majnikovem mesecu.

Ali kakšen namen naj ima letos naša šmarčnična pobožnost? Takoj povem.

Marija je v preroškem duhu zapela: »Odsihmal me bodo blagrovali vsi rodovi zemlje.« Ali vas ne bi zanimalo izvedeti, kako so Marijo blagrovali prvi krščanski rodovi, kako so slavili in častili Marijo v njeni domovini na jutrovem? Ali ne bi radi vedeli, kako se Marija proslavlja na jutrovem še sedaj?

Ti čudovita in skrivnosti polna, a nesrečna dežela jutrova! Zapadla si razkolu in se ločila od rimsko-katoliške Cerkve. Kar hrani razkolna cerkev v sebi lepega in svetega in resničnega, vse to so zakladi, vzeti iz zakladnice Kristusove Cerkve, so svetinje izza časov apostolskih.¹

Marsikatera zvezda verske resnice je ugasnila ali vsaj zatemnela na nebu jutrove cerkve, ali zvezda Marija jim še jasno sveti. Bila jim je res »zgodnja danica«, ker je tem jutrovim

¹ Žalostni cerkveni razkol se je začel v 9. stoletju (Focij) in končno izvršil v 11. stoletju (1054). Marijino češčenje se je v vzhodni cerkvi že pred razkolom tako bujno razcveto; Marijini prazniki in skoraj vse čudodelne Marijine podobe so še iz one dobe. Ko so se Grki l. 1274. in 1439. začasno zedinili z rimsko-katoliško Cerkvijo, je Cerkev vse grške Marijine praznike in podobe priznala za dobre in veljavne. Katoliški Rusini, ki so se leta 1596. in ob koncu 17. stoletja združili z našo Cerkvijo, so tudi smeli ohraniti vse prejšnje Marijine praznike in božje poti. Torej je katoliška Cerkev že dejansko potrdila, da je češčenje Matere božje med razkoleniki v skladnosti s katoliškim naukom.

rodovom zgodaj prisijala, v zgodnji mladosti, ko so bili še združeni s Kristusovo Cerkvijo.

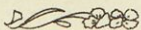
Luč z vzhoda. Tam na vzhodu je gorela ona luč, ki se je v nje plamenih vnela tudi luč naše sv. vere. Iz onih krajev sta prišla slovanska apostola sv. Ciril in Metod. V onih krajih je vzrasla skrivnostna roža, ki se imenuje: Češčenje Matere božje. Od one jutrove rože je bilo odtrgano steblo in zasajeno na naša tla, kjer se je polagoma razvilo v mogočen in ponosen cvet Marijine vdanosti in ljubezni.

Kakor ptica z vzhoda je prihitela iz jutrovihih cerkvâ tudi v naše cerkve Marijina pesem: »Moja duša poveljuje Gospoda, in moj duh se raduje v Bogu, mojem Zveličarju.«

Ali ni prav, da se v duhu ozremo k onim rodovom, ki so bili nekoč pred nami, a so sedaj za nami? Spomin na slovanska apostola sv. Cirila in Metoda nas mora navdajati s hvaležno in sočutno ljubeznijo do naših verskoločenih bratov in sestra na daljnem vzhodu. Naša šmarčnična pobožnost, naše molitve in naša dela v tem mesecu naj bodo posvečena letos našim vzhodnim bratom. Prepričani smo, da naše prizadevanje zanje ne bo zastonj, zakaj ti rodovi zelo časte in ljubijo Marijo.

To boste nekoliko spoznali iz sledečih odlomkov o Mariji na jutrovem. Ti drobni odlomki naj vam pričajo, kako se »Devica milostiva« z ljubeznijo ozira celo po tem, četudi razkolnem ljudstvu; ali pa prav zavoljo tega, da ga čim prej privede v pravo — Kristusovo Cerkev.

Kvišku torej, bratje in sestre, na delo krščansko za vzhodne brate in sestre, v znamenju sv. Cirila in Metoda, pod zavetjem preblažene Device Marije!

II.

Carigrad — prvo Marijino mesto.

Stopimo v duhu v ono mesto, kjer je stala zibel Marijinega češčenja. V ono slavno jutrovo mesto, ki je bilo prvo med vsemi posvečeno Mariji. Konstantin Veliki, sin bogaboječe vladarice sv. Helene, ga je povzdignil in oktil s cesarskim naslovom in ga je posvetil Mariji z vdanimi besedami: »Visoki, nad vse blaženi božji Porodnici, Devici Mariji.« Konstantin je bil obenem prvi krščanski vladar, ki je položil svoj kraljevi škrlat k nogam križanega Zveličarja, zakaj v Njegovem imenu je zmagal sovražnika — Maksencija.

Carigrad bi se mogel imenovati tudi kraljičin grad: prestol in sedež nebeške Kraljice. Kolikega pomena je bila včasih Marija v tem starodavnem mestu. Ona je bila v vseh ozirih in slučajih njega varihinja. Kadar je moralo carigrajsko ljudstvo v boj, jim je bila Marijina pesem to in še mnogo več, kar je danes naši vojski šumna in navdušajoča vojaška godba. Z neustrašenim ognjem so šli in peli himno: »Ti Prečista, ki si nam rodila Gospoda, ki je silen in močen v boju, premagaj s svojo mogočno roko sovražnike, ki nas napadajo.« Kadar so praznovali spominski dan potresa, ki jim je uničil mesto, so se zopet zatekli v Marijino varstvo: »Srčno te prosimo, Mati božja, skaži se milostno ljudstvu in mestu in reši nas potresa in pogube.« V dolgotrajnih bojih proti Turkom so se dvigale k nebu prošnje pesmi, ki človeku

še danes ganejo srce. »Pridi nam na pomoč preje, preden postanemo sužnji sovražnika, ki zaničuje Tebe, o Kristus! Pridi nam na pomoč po priprošnji božje Porodnice! Za nas si bil rojen iz Device; ne preziraj priprošnje one, ki Te je rodila, ki prosi z nami in za nas: O, reši, Odrešenik, ljudstvo zavrženo.«

Vsi veliki možje, katerih je živelo v Carigradu premnogo, so bili skoraj brez izjeme veliki tudi v češčenju Matere božje. Vsi carigrajski cesarji — nekateri sicer mnogim napakam podvrženi — so bili zvesti sinovi mestne varihinje Marije. Samo eden — Konstantin Kopronim — se je nekoč drznil o blaženi Devici izreči zaničljivo besedo, pa je ljudstvo zavoljo tega tudi njega zaničevalo in ga imenovalo nevernika. Vsi patriarhi, čeprav so bili nekateri izmed njih krivoverni, so vendar visoko častili Marijo. Škofje so nosili na prsih častno znamenje božje Porodnice. Tak znak, »panhagia« imenovan, krasi še dandanes prsi jutrovim škofom v znamenje ljubezni do božje Porodnice, ki ji je krivoverec Nestorij to čast zanikaval. Carigrajski redovniki pa so zlagali v Marijino proslavo pesmi, ki so se ohranile do sedanjih dni ter so mnoge pravi biseri marijanske poezije.

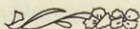
Ali glej, po nerazumljivem sklepu božje Previdnosti je ravno prvo Marijino mesto zapadlo turškemu Islamu. Kjer je sijala nekdanja »Zgodnja danica«, rumeni sedaj turški polumesec. Kjer so se dvigale včasih Marijine cerkve, stoje danes mohamedanske mošeje. Včasih Marija — danes Mohamed.

Na zapadni strani Carigrada je stalo najimenitnejše Marijino svetišče — po kraju bla-hernsko imenovano. Sezidala ga je deviška ce-

sarica sv. Pulherija. Vsako leto 31. julija so praznovali slovesni spomin posvečevanja te cerkve. Najdražja svetinja blahernskega svetišča je bila zlata skrinja, ki je shranjevala »Marijino oblačilo«.

Zanimivo je starodavno jutrovo poročilo o tem oblačilu. Za cesarja Leona in njega žene Borine sta dva brata plemenitaša potovala v sveto deželo. Ko sta prišla v Galilejo, sta si ogledala tudi rožno mesto Nazaret. Tam je bogata judovska žena hranila skrinjo z Marijinim oblačilom. Carigrajska popotnika sta sklenila, da bosta na skrit način ob svojem odhodu iz sv. dežele vzela to dragocenost s seboj. Šla sta dalje v Jeruzalem. Ko sta vse svete kraje ogledala, sta si oskrbela v Jeruzalemu skrinjo, ki je bila oni popolnoma podobna. Vrnila sta se v Nazaret in zamenjala skrinjo.¹ Ko sta doma skrinjo z Marijinim oblačilom pokazala cesarju Leonu, je ta z velikim veseljem in s spoštovanjem sprejel in poljubil Marijino oblačilo. Spomin na ta dogodek se še vedno obhaja po vsej grški cerkvi, in sicer 2. julija, takrat, ko praznuje naša Cerkev sopraznik Marijinega obiskanja. Grški praznik je starejši od našega. Ali naš praznik se naslanja na resnični dogodek iz sv. pisma, grški pa na pobožno poročilo. Ena prednost pa gre vzhodni cerkvi, da je namreč s svojim hvale in spomina vrednim zgledom dala Marijine praznike tudi zahodni Cerkvi.

¹ To seveda ni bilo prav; a v tistih časih je bilo celo med pobožnimi kristjani razširjeno mnenje, da so ostanki svetnikov (svetinje) lastnina vsakega kristjana, ki si jih more prisvojiti.

III.

Marija pri studencu.

Mladi francoski Lurd in stari grški Carigrad, ali vaju smem primerjati? Carigrajska »Marija Devica pri studencu« mi pravi, da vaju smem.

Carigrajski čudežni studenec, ki so v njem ozdraveli mnogoteri in mnogovrstni bolniki, nam je priča, kako si Marija v nerazumljivem usmiljenju izbere včasih kak kraj, kjer deli svoje posebne milosti. V Carigradu hranijo obširno knjigo, v kateri je popisana vsa zgodovina čudodelne božje poti »Marije Device pri studencu«. Kakor pri vseh odličnih carigrajskih cerkvah, tako je tudi ustanovitev te cerkve v zvezi s carigrajskimi vladarji.

Takrat je prodirala pobožnost od zgoraj navzdol: od vladarja do ljudstva; danes je treba, da prodira versko življenje v nasprotni smeri od zdolaj navzgor: od ljudstva do visokih in mogočnih. Takrat se je Marija poslužila vladarja, da je dvignila pri ljudstvu vero in zaupanje v božjo milost; sedaj, vemo, si je izbrala ubogo pastirico, da bi razvnela človeški rod v ljubezni do svojega Sina.

»Po Mariji k Jezusu!« Kaže se, da se po tem geslu ravna nebeška Kraljica sama. Poglejmo zgodbo o »Mariji Devici pri studencu«.

Cesar Leon je bil bogaboječ mož. Nekega dne, ko še ni nosil žezla in krone, marveč puščico in lok, je na svojem lovu v onem kraju, kjer je pozneje zgradil omenjeno cerkev, našel

slepega moža, tavajočega po gošči. Leon ga usmiljeno poprime za roko, da ga izvodi iz šume.

»Poišči mi preje požirek vode,« je zaprosil siromak, »od silne žeje ne morem več naprej!«

Leon je stopil dalje v goščo. Poslušal je, gledal, iskal in se žalosten vrnil, zakaj v onem kraju ni bilo takrat nobenega studenca.

»Saj ni treba, Leon, da si žalosten, zakaj voda je blizu.«

Leon je ostrmel nad neznanim milim glasom, potem pa se je vrnil in vnovič iskal studenca.

»Pojdi v sredo gošče! Tam najdeš vodo, s katero napojiš slepca in če ga umiješ z njo, bo siromak izpregledal; ti pa boš spoznal, kdo sem jaz.«

Leon je storil, kakor mu je glas veleval. Slepca je res izpregledal. Tak je začetek »Device Marije pri studencu«.

Pri tem studencu je bil čudežno ozdravljen tudi cesar Justinijan, ki je namesto Leonove majhne cerkve postavil v zahvalo veličastno stolnico. V osmem stoletju jo je porušil potres; cesarica Irena jo je vnovič sezidala. Čudeži pa so se neprenehoma ponavljali.

Čudežni studenec je od mrtvih obudil nekega Solunčana. Bolan se je napotil k čudodelnemu studencu, pa je potoma umrl. Umirajoč je prosil mornarje, naj ga, četudi mrtvega, prineso k studencu. Zlijejo naj čezenj tri mere vode in potem naj ga pokopljejo. To se je zgodilo. Ko pa so vlili čezenj vode, je mrtvi zopet oživel.

Pripovedujejo, da je nekega žalostnega dne, ko je bilo v stolnici zbrano polno ljudstva, nastal nenaden potres. Marija je čuvala svetišče, dokler ni ljudstvo izšlo do zadnjega moža; po-

tem se je cerkev porušila. »Ni toliko zvezd na nebu,« pravi grška prislovica, »kolikor se je že zgodilo čudežev pri Marijinem studencu.«

Seveda nismo dolžni, da bi te čudapolne dogodbe verovali tako kakor verske resnice. Pripisavamo jim le človeško veljavo in ne druge; zakaj od Cerkve ti čudeži niso potrjeni. Vendar so primerni, da utrde tudi našim srcem zaupanje do Marije.

Stolnica »Marije Device pri studencu« pa je živ dokaz, kako mogočno je bilo Marijino čiščenje že v starodavnih časih, posebno na jutro-
vem. Ali namesto nekdanje slavne stolnice, stoji danes samo še majhna spominska cerkev. Božjepotniki si jemljò od nje v spomin podobice na kate-
rih je naslikana Marija kakor »Zdravje bolnikov«.

Legenda pripoveduje, da so v studencu še vedno ribe, ki so se ohranile na čudovit način. Ko so namreč leta 1453. sovražniki vzeli Carigrad, je neki menih ravno pražil ribe, ko so mu izporočili to žalostno vest. Ni mogel verjeti, da bi varihinja Marija zapustila svoje mesto:

»Ne morem verjeti drugače, kakor če bi iz vrelega kotla ribe žive poskakale.«

Zgodilo se je. Od tega dneva plavajo v onem studencu ribe, na eni strani rdeče, ker so bile že deloma oprazene. Tako ljudska govorica.

Kadar je ljudstvo — na praznik Vnebovzeta — prišlo k »Mariji pri studencu« zajemat vode, je pelo slovesno pesem: »Studenec čudežne vode se prazni, a bolj se prazni, več čudežev stori.«

Stoletja in stoletja že hodijo k živemu studencu, k Najsvetejšemu zakramentu, čigar milost je neizčrpna. O, da bi ta skrivnostni studenec ozdravil naše od Cerkve ločene brate od njih verske slepote!

IV.

Zmagoslavna vodnica.

Še enkrat v Carigrad! Čudodelna podoba »Zmagoslavne vodnice« (Hodigitria) nas tjakaj vabi. Prvotno so »Hodigitrio« častili v Antiohiji, kjer je sv. Peter apostol ustanovil škofijsko stolico. Cesarica Evdoksija je prenesla »Zmagoslavno vodnico« v Carigrad. Postavili so jo na odlično mesto v svetišču blahernskem.

V osmem stoletju, ko so krivoverni ikonoklasti zažigali svete podobe, so pobožni ljudje skrili »Vodnico« v samostanu »Pantokrator«. Položili so jo v izdolben zid, prednjo prižgali luč, dolbino pa so zazidali. Pregarjanja so minula. Čez sto let so kristjani po višjem razodetju našli zazidano podobo, pred katero je luč še gorela. Z veliko svečanostjo so jo prenesli nazaj v svetišče blahernsko. Posihmal je Marijavadnica ljudstvo zmagoslavno vodila skozi vse boje. Nje slava se je razširila po vsem vzhodu.

Kadar so se carigrajski vladarji vračali od slavne zmage, so vozili pred njimi na slavnostnem vozu Marijo-vodnico. V voz so bili vpreženi visoki, beli konji. Tako so kralji živo izpričevali pred svojim ljudstvom: »Vaša Kraljica je zmagala, ne vaš kralj.«

Posebno je Marija čuvala ljudstvo in mesto carigrajsko proti Turkom. Turki še sedaj pripovedujejo: Ko so turške čete nekaj let pred osvojitvijo mesto oblegale, se jim je nad mestnim obzidjem prikazala visoka gospa. Čete so po nebeški prikazni preplašene in omamljene opustile obleganje. Še enkrat je torej mogočna

varihinja branila svoje mesto. Še enkrat — a zadnjikrat.

Čez malo let je zadnji vladar v zadnji bojni noči z vsem ognjem svoje junaške duše navduševal vojskine trume, naj zaupajo v »Zmagoslavno vodnico«, zakaj: »to mesto je posvečeno visoki in čisti božji Porodnici«.

Mesto je bilo sicer še Mariji posvečeno, ali ljudstvo carigrajsko ne več. Mrtvi zidovi so še poznali Marijo, a živa srca ne več drugače, kakor v sili. Moralo je priti maščevanje.

Turki so pridrli pred mesto. Kristjani so se spomnili Device v svetišču blahernskem. Klici so se razlegali do neba, a uslišanja niso prinesli. Turki so vdrli v mesto. Ljudstvo je stopilo v svetišče po »Zmagoslavno vodnico« in jo neslo sovražniku nasproti. Zaman. Sveta podoba je bila pod turškimi sabljami razsekana na drobne kosce. Svetišče blahernsko in še mnogo drugih Marijinih cerkvâ je bilo takrat porušениh. Le majhna kapela, skromen spomin nekdanje moči in slave, stoji na mestu največje Marijine cerkve v Carigradu.

Kje vendar je bila tisti usodepolni dan varihinja mesta, ki mu je preje tolikokrat pripomogla do rešitve in zmage? Ali so bili vsi prejšnji slavni dnevi naklonjeni samo zavoljo tega, da je bilo zaupanje v Marijo sedaj toliko bolj osramočeno?

Zaupanje v Marijo ni bilo še nikoli osramočeno, zakaj od onega časa je bila »Devica moččna« še prav posebna varihinja krščanstva nasproti Turkom. Kakor oblačni steber pred Izraelci je bila vedno naklonjena krščanskim bojnim četam in kakor maščevalni duh pred Egipčani je odrekala zmago turškemu orožju.

Ali nad Carigrad je morala priti kazen. »Bridko je Jeruzalem grešil, zatorej je postal nestalen!« je tožil Jeremija nad mestom Judovim. Bridko je Carigrad grešil, zato je bil premagan. Gospod ne potrebuje človeških mest in svetišč. On, ki je bil od vekomaj brez stvari, bi mogel tudi na vekomaj biti brez njih. Kadar pa ga ljudstvo žali, udari zovoljo njega tudi po njegovih svetiščih. »Gospod je zavrzel svoj oltar in prekel mesto posvečenja.« Huje niso mogli biti kaznovani carigrajski kristjani, kakor da še Marijino mesto postalo mesto mnogoženstva. mesto prečiste Device, mesto turškega harema.

Kakšen opomin se čuje iz tvojih razvalin, staroslavni Carigrad? Zunanje češčenje Matere božje brez notranjega življenja po vzoru prečiste Device nas pred Bogom ne opraviči. Ne samo roke, tudi srce se mora dvigniti k božji Porodnici.

Carigrajsko mesto je sedaj v krščanskem oziru kakor velika groblja, po kateri hodi ljudstvo, ki ne razume teh grobov. Starodavno Marijino mesto je postalo tiho in samotno. Leglo je počivat v dolgo spanje. Kdo bo zopet prebudil spečo kraljico v novo življenje k novemu delu? Kraljica še nosi krono na svoji ponižno sklonjeni glavi in tudi v svojem smrtnem spanju ni izgubila vse lepote.

Marijina beseda: »Mogočne je pahnil s prestola.« se je že izpolnila nad Carigradom. Ali kdaj se izpolni še ona: »Vzprejel je Izraela svojega otroka, ker se je spomnil svojega usmiljenja.« Bogu, kar je božjega! Mariji, kar je Marijinega! Vrnite Marijino mesto Mariji! Carigrad Mariji! Ta misel naj postane mogočen klic, da bi ga slišale vse one javne in državne moči, ki bi mogle to misel i uresničiti.

V.

Marija, Mati krščanske Rusije.

Je še drugo cesarstvo na jutrovem, ki ne pozna naše matere katoliške Cerkve, a pozna našo duhovno mater — Marijo. Rusko cesarstvo.

Ruski učenjak Malcev, ki še živi, je zapisal velike in ponosne besede:

»Rusija se v češčenju Matere Božje ne dá prekositi od nobene dežele in države na svetu.«

Rusija je v 11. stoletju sprejela sveti evangelij iz Carigrada.¹ Komur je dal Carigrad vero v Kristusa, mu je vnel tudi ljubezen do Marije. Na Rusko je prišlo kraljestvo božje po Mariji.

Prvo krščansko blagovest na Ruskem je čulo in sprejelo mesto Kijev. Kmalu so sezidali veličastno cerkev po vzoru največje cerkve carigradske ter so jo kakor ono imenovali: »Hagija Sofija«: »Premodrost božja«. »Hagija Sofija« je bilo obenem Marijino svetišče. Še vedno se izza davnih časov nahaja v imenovani cerkvi sloveča podoba Matere božje z božjim Detetom v naročju. Na praznik Marijinega rojstva, 8. septembra, praznujejo v Kijevu spominski praznik te čudodelne podobe. Marsikaj se je že zgodilo in izpremenilo v Kijevu od ustanovitve »Hagije Sofije« do današnjih dni. Mesto Kijev je bilo že središče in ognjišče Rusije. Bilo je porušeno in razdejano, prezidano in prenovljeno — a stara podoba božje Porodnice v »Hagiji Sofiji« je ostala še ista. Vera je izgubila v Kijevu svojo

¹ Takrat so bili Grki in Rusi še združeni s katoliško Cerkvijo.

moč in toploto, a češčenje Matere božje je ostalo mogočno in toplo kakor preje.

Starejša, a manj sloveča pa je Marijina »desetinska« cerkev. Knez Vladimir, ki jo je sezidal, je namreč ukazal ljudstvu, da mora vsako leto tej cerkvi dajati desetino od vseh pridelkov. Cerkev še stoji in priča, da Mariji vdano ljudstvo knezovega povelja ni pozabilo, marveč je rado prispevalo z desetino k nje vzdrževanju. Vedelo je, kar daruje za Marijino čast, dobi stoterno povrnjeno ob svojem času. Ravno plačevanje desetine je storilo, da svojega zaupanja in zatekanja v Marijino varstvo Kijev nikoli ni opustil. Pred vhodom v cerkev še vedno stoji lep in pomenljiv napis v grškem jeziku, kar le izpričuje njegovo starodavnost:

»Odpri nam vrata usmiljenosti,
o blažena božja Porodnica!
V tebe zaupamo, naj ne bomo zavrženi,
naj bomo po tebi obvarovani vseh nevarnosti:
Zakaj ti si blagor krščanskega ljudstva.«

Odkritosrčen izraz iskrene ljubezni do Marije. Tako je stala Marija ob zibeli ruske cerkve. Po vhodnem napisu soditi, so bili odmenjeni ruski cerkvi časi bojev in časi zmag, pa tudi dnevi neprilik in dnevi nevarnosti . . .

Tudi samostansko življenje v Kijevu in na Ruskem sploh se je pričelo v znamenju Marijinega češčenja. Sveti Teodozij, čigar spomin je v vzhodni cerkvi zelo častitljiv, je hranil lepo sliko Marijine smrti. Hotel je sliko ohraniti še poznim rodovom. Prezidal, oziroma sezidal je velik samostan z lepim svetiščem, kamor je prenesel sliko Marijine smrti. Samostan in svetišče in slika, vse je še ostalo do današnjih dni. Vsako

leto na praznik Marijinega vnebovzetja potuje ljudstvo v samostansko cerkev pred Marijin oltar. Iznad oltarja se jim po dveh verižicah spusti čudodelna podoba Matere božje. Kakor dete svojo mater, ogleduje in poljubuje ljudstvo to dragoceno svetinjo. Kaj vdanih prošenj in vročih vzdihov je že sprejela božja Porodnica ob tej sliki. Smiliti se morajo vernemu srcu te dobre ljudske duše, ki so kakor ovce brez vrhovnega pastirja. Veliko bi pridobila katoliška Cerkev na številu, pa še več rusko ljudstvo na svoji notranji moči in svetosti, ko bi se te ločene ovce vrnile k čredi, ki so jo zapustile.

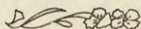
Sedaj razumemo, kako iskrena mora biti ona prošnja, ki jo moli sveta Cerkev k presvetemu Srcu Jezusovemu:

»Kralj bodi tistih, ki jih slepi verska zmota ali loči razkol, in pokliči jih nazaj v zavetje resnice in k edinosti vere, da bo kmalu en hlev in en pastir.«

Na to zaželeno zavetje resnice in edinost vere nas spominja samostansko selišče v Kijevu s pomenljivim naslovom: Bratski samostan, in pomenljivo čudodelno podobo Bratske Matere božje.

Ali se kdaj jutrovec ob sliki Bratske Matere božje spomni svojega srečnejšega brata na zahodu, ki nikdar ni odšel iz očetove hiše? Spominjajmo se vsaj mi izgubljenega brata na vzhodu, naj bi Bratska Mati božja skoraj videla svoja dva sinova v bratski slogi in edinosti vere.

S to iskreno željo v srcu ostavljamo Kijev in njegov Bratski samostan.

VI.

Moskva v Marijini zarji.

*Moskva, Moskva, zlatostolpa,
v tebi sveti samostani,
v tebi sveti samostani,
v tebi sveto je življenje.*

Ruska narodna.

Kaj da ne bi bili, mnogoobčudovana Moskva, tvoji stolpi zlati, ko jih je ožarila deviška zarja »Zgodnje danice«. Kaj da ne bi bilo v tebi, kraljeva Moskva, samostanov in svetega življenja, ko se na tvojih veličastnih cerkvah tolikokrat blesti napis: Mariji Materi božji. »Ti sveta Moskva,« jo proslavlja, »ti tretji Rim!« jo pozdravlja ruska duša. »Drugi Rim« so namreč Grki imenovali svoj Carigrad. Moskva je kakor rimsko mesto zgrajena na sedmerih holmih; torej je podobna Rimu ne samo po svojih mnogih svetiščih in svetinjah, ampak nekoliko celo po svoji zunanji legi.

Kakor Kijev je postala tudi Moskva slavna po oni Devici, ki je zapela: »Velike reči mi je storil On, ki je mogočen . . .«

Ali kakšen je začetek Marijinega češčenja v Moskvi?

Blizu mesta je sezidal pobožen menih samostan svete Trojice. Kakor pripoveduje zgodba o njem, imel je prikazen Matere božje. Še vedno kažejo v samostanski cerkvi kraj, kjer se mu je Marija prikazala. Spomin na ta čudoviti dogodek praznujejo v ruski cerkvi s posebnim praznikom. Od tega dne je bilo družabno in državno

življenje v Moskvi prepleteno s spomini na Marijo.

Stara stolnica v Kremłu, kjer so kronali ruske carje, je bila posvečena spominu na Marijino smrt.

V tej cerkvi se časti podoba Matere božje, ki se prišteva najimenitnejšim slikam, ki jih premore Rusija. V carski palači — v Kremłu se nahaja vse polno slik Matere božje. Tako zavzema Marija odlično mesto v prostorih cesarske palače in tudi v drugih javnih poslopjih kraljuje Marijina slika nad vsem ostalim okrasjem.

Kako pa je v tem oziru pri nas? Po javnih prostorih, državnih, deželnih in drugih, malokdaj ali še raje nikoli ne vidiš svetih, recimo Marijinih podob. Ali za svetne kraljice in lepote je po teh zidovih dovolj prostora. Slika najlepše Kraljice pa izginja tudi v družinskih stanovanjih in zasebnih sobah. Pozna se, da je človeški pogled sedaj bolj zatopljen v minljivo lepoto, ki se razgrinja pred njim, kakor pa v nebeško krasoto, ki se enkrat razodene nad nami.

Pri slovesnih pojedinah, ki so se vršile v Kremłu na čast novemu carju, so se v raznovrstnih govorih in zdravicah slišali tudi govori in pozdravi na Marijo. Ni se zaklicalo: »Ave caesar! Pozdravljen car!«, ako se ni preje nazdravilo: »Ave Maria! Pozdravljena Marija!« Imeli so posebne čaše, iz katerih so pili tedaj, ko so pozdravljali Marijo. V cesarski zakladnici še vedno kažejo vrče, katere so rabili pri takih prilikah.

Kako redke so sedaj slavnostne gostije, kjer bi se s častjo izreklo ime božje ali ime Marijino.

Ker vest ni več bogaboječa, pa je postal jezik boječ, da si ne upa izreči imen, ki jim gre vsa čast in slava na vekomaj.

Prvi vladar iz vladajoče ruske rodovine Romanov je moral zapustiti samostan, ko so ga poklicali na carski prestol. Njegova mati, ki je živela takrat tudi že v redovniški samoti, ga je peljala pred podobo Matere božje in ga blagoslovila s poslednjim materinskim blagoslovom, preden je sin zamenjal samostan s cesarsko palačo. Ona podoba Matere božje je posihmal postala predmet posebnega češčenja. Sloveča in češčena je našla v ruski cerkvi svoj praznik.

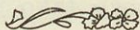
Kar je takrat mati-redovnica storila nad svojim carskim sinom, to so posnemale po njej tudi druge ruske matere in še posnemajo. V zadnji rusko-japonski vojni smo brali, da so matere z Marijinimi podobami blagoslavljele na boj odhajajoče sinove. Devale so jim Marijine svetinje okrog vratu z besedami: »Naj hodi s teboj tvoja duhovna Mati, ker tvoja krvna mati ne more.« — Ali je veliko slovenskih mater, ki bi pri slovesu svojih otrok mislile na Marijo in nje varstvo? Ali je veliko takih mater, ki bi bile tako prešinjene od iskrenega zaupanja na Marijo?

Na Ruskem obhajajo 1. oktobra slovesen praznik Marijinega varstva, da bi ljudstvo ne pozabilo, čigavi roki naj zaupa svoje življenje. Tudi Rusini, ki prebivajo v naši državi, nekateri na Avstrijskem, drugi na Ogrskem, praznujejo ta praznik s posebno slovesnostjo. Do sto pevcev nastopi v posebnih oblačilih, ki so podobna talarjem in pojo pri slovesni sveti maši. Ta praznik ruske cerkve izvira iz 12. stoletja. Neki Slovan je imel v carigrajskem blahernskem

svetišču prikazen Matere božje v spremstvu sv. Janeza Krstnika in sv. Janeza Evangelista. Marija je držala v rokah jasnobel plašč in ga razprostirala nad svojim ljudstvom. Čudovita prikazen je dala povod k ustanovitvi omenjenega praznika.

Lepa in veličastna je Marijina pesem, ki se poje na ta praznik:

»Ti si bramba žalostnim,
najsvetejša Mati božja,
ti si nagla pomočnica,
ti rešitev si sveta,
ti si brezno usmiljenosti,
ti si vir modrosti božje.
Z veseljem te pozdravljamo.
Veseli se zakaj s teboj je sam Gospod,
ki je naklonil svetu po tebi milost vso.«

VII.

Iverska Mati božja.

Najslavnejša slika Matere božje v Moskvi pa je Iverska Marija. Slika je veren posnetek one, ki se časti na grški sveti gori Atos. Jutrova legenda nam o češčenju Iverske Device pripoveduje prav zanimive in nenavadne reči.

Ko so oskrunjevalci svetih podob počenjali svoje grozovito delo po vsej Grški, je živela v bližini mesta Nikeje vdova, ki je z veliko častjo hranila v svoji hiši omenjeno podobo Matere božje. Sežigavci svetih podob so prišli tudi v Nikejo k pobožni vdovi ter so jo z mnogimi grožnjami in darovi pregovorili, da jim je prepustila svetinjo.

»Samo še to noč,« tako je prosila, »pustite podobo pri meni!«

Odšli so, da se drugi dan zopet vrnejo.

Pobožna žena pa, da bi rešila sveto podobo pred oskrunjenjem, je takoj poklicala svojega sina in šla sta k morju z dragoceno svetinjo.

»Rajši divjim valovom, kakor divjim rokam.«

In vrgla sta podobo v morje. Z velikim veseljem sta zapazila, kako je slika mirno plavala po morskih valovih proti severu, kakor bi hitela varnemu zavetju nasproti . . .

Drugi dan je prišla kruta drhal in zahtevala že odkupljeno podobo. Ker jim je vdova ni mogla dati, so jo umorili; sin pa jim je ubežal k menihom na sveto goro Atos. Od njega so menihi izvedeli o podobi Matere božje, ki sta jo

z materjo vrgla v morje. Menihi so vedno mislili na to izročilo in niso ga več pozabili.

Čez vrsto let pa se je podoba prikazala na valovih tik Iverskega samostana na sveti gori Atos. Takrat je živel v samostanu pobožen menih, Gabriel z imenom. Prikazala se mu je Mati božja v sanjah. Velela mu je, naj izporoči predstojniku in bratom njeno željo, da bi se ona slika shranila v samostanu, kjer bo menihom v blagoslov in varstvo. Naročila je starčku, naj le brezkrbno stopi po vodi do slike in naj jo prinese na breg. Menih Gabriel je storil, kakor mu je bilo naročeno.

Menihi so z velikim spoštovanjem sprejeli podobo na morskem obrežju. Nesli so jo veseli v samostan in so jo postavili v oltar. Naslednji dan so hoteli pri njenem oltarju darovati daritev svete maše, a podobe niso našli več tamkaj. Prestrašili so se in so jo iskali po vseh samostanskih prostorih. Naposled so jo našli na steni nad glavnimi samostanskimi vratmi. Vnovič so jo nesli v oltar, a drugi dan so jo videli zopet nad vratmi. Ko se je to še parkrat obnovilo, so postavili ob vratih posebno svetišče, kjer se podoba Matere božje še vedno nahaja. Rusi jo imenujejo Marija »vratarica«; po samostanu pa se zove: Iverska Mati božja.

Iverska Mati božja je zaslovela po vsem vzhodu. Car Aleksij Mihajlovič je želel imeti kopijo (posnetek) Iverske Matere božje. Ruski patriarh Nikon je prosil grške menihe v carjevem imenu, da bi mu izpolnili željo. Menihi so leta 1648. prinesli sliko Iverske Matere božje carju v Moskvo. Car in meščani so jo sprejeli z veliko častjo in slovesnostjo. Sezidali so ji posebno kapelo, kamor jo hodi ljudstvo še sedaj z

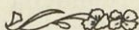
iskreno ljubeznijo obiskovat in častit. Kar je bila v Carigradu Zmagoslavna vodnica Grkom, to je v Moskvi še vedno Iverska Mati božja Rusom.

Pred slovesnim kronanjem mora novi car najprej stopiti v to svetišče, da pozdravi Marijo. Nikoli ne obhaja slavnostnega vhoda v Moskvo, da se ne bi šel preje poklonit Iverski Materi božji. Carjeva slava je zavarovana in njegovo delo blagoslovljeno samo pod Marijinim varstvom. Kamor se ni preje milostno ozrla Marija, ne ozre se pozneje sreča. Ni ga meščana v celi Moskvi, ki bi se drznil stopiti mimo svetišča Iverske Matere božje, ne da bi šel preje njo počastit. Celi dan se vrstijo procesije. Eni pri eni strani prihajajo, drugi pri drugi strani odhajajo. — Ljudstvo in belo mesto slovensko, glej in uči se od verne Moskve spoštovati in ljubiti svoja svetišča!

Vsak popoldan vozijo Iversko Mater božjo na zalem vozu v slovesnem izprevodu po mestu. Ponosno stopajo čili konjiči, kakor bi vedeli, da vozijo Kraljico nebes in zemlje. Izprevod gre mimo hiš, kjer bivajo bolniki, ki žele videti in pozdraviti Marijo, ker drugače ne morejo do nje. Bolnik šele prav čuti, koliko je vreden en vdan in zaupen pogled na čudodelno Marijino podobo. Pripovedujejo, da se ob takih prilikah večkrat čudeži dogode. In zakaj ne? Ali naj Bog ne bi privolil, da se plača zaupanje vernega ljudstva, ono sveto in trdno zaupanje, ki ga stavi v božjo milost ravno na priprošnjo Marijino? Saj ljudstvo ni krivo, da je odtrgano pravi Cerkvi. Pravični in usmiljeni Bog gleda v srca svojih vernih . . .

Iversko svetišče v Moskvi hrani dve popolnoma enaki podobi Iverske Matere božje. Iverska Marija je kakor luč z dvema mogočnima plamenoma. Kadar gori in greje eden plamen tam zunaj po mestu, pa plameni in vžiga drugi srca pobožnih obiskovavcev v svetišču samem.

Tujcem, ki so bili priča slovesnih izprevodov s podobo Iverske Matere božje, ne morejo iz spomina ti verni prizori. Kardinal Serafino Vanutelli pripoveduje, da še vedno živo nosi v svojem srcu veličastno procesijo Iverske Device. Pred leti je bil namreč od sv. očeta poslan na Rusko, da spozna razmere ruske cerkve. V Moskvi je srečal Marijin izprevod. Ostrmel je in se solzil . . . O, da! Rusko ljudstvo je vredno naših solzá in naših molitev!

VIII.

Vladimirska Mati božja.

Lep in mogočen je v Moskvi 21. majnik. Obhaja se praznik Vladimirske Matere božje. Vladimirska Marija se je prvotno imenovala Mati božja sv. Lukeža. Nežna je legenda o tej sliki.

Po starem izročilu se pripoveduje, da so prvi kristjani v Jeruzalemu naprosili svetega Lukeža, naj jim naslika Marijo, ker ima sam priliko tolikokrat jo videti. Sveti Lukež jim je ustregel. Naslikal je s čopičem na les podobo Matere božje v polovični človeški velikosti. Po tem vzorcu je napravil še dve drugi sliki in jih kakor v potrdilo nesel kazat Mariji. Ko jih je Devica videla, je ponovila preroške besede: »Odsihmal me bodo blagrovali vsi rodovi zemlje . . .« in je še pristavila: »Milost Onega, ki sem ga rodila in pomoč moja naj ostane s to sliko!«

Eno izmed teh treh slik sv. Lukeža časte v Rimu v največji Marijini cerkvi na svetu: Santa Maria Maggiore. Druga je v Bolonji na Laškem. Tretja pa je preje imenovana Vladimirska Mati božja.

Pod cesarjem Teodozijem Mlajšim leta 450. je bila ta slika iz Jeruzalema prenešena v Carigrad. V dvanajstem stoletju jo je carigrajski patriarh Luka podaril velikemu knezu Vladimiroviču v Kijevu. Izpostavili so jo javnemu čiščenju v samostanu v Višgorodu, kjer je stoloval veliki knez. Ali Višgorodu ni bila dolgo

prisojena. Knez Andrej Jurjevič je premestil svojo stolico višje gori proti severu in sveto podobo Matere božje vzel s seboj. Ko je prišel do brega reke Kljasma, so konji, ki so vozili dragoceno podobo, naenkrat obstali in je niso mogli izpeljati dalje. Knez je imenoval ta kraj »Bogoljubje«, Bogu ljubo mesto. Sezidal je na njem svetišče in samostan. V tem »bogoljubnem« kraju je ostala podoba do leta 1160., ko so jo prenesli v mesto Vladimir. Po tem mestu se še zdaj imenuje Vladimirska Mati božja. Od leta 1395. pa se nahaja v stolni cerkvi Marijinega Vnebovzetja v Moskvi na levi strani »Kraljevih vrat«.

Vladimirska Mati božja je vsa prepletena s starodavnimi in zmagoslavnimi spomini iz ruske zgodovine. Leta 1395. je prihrumel na rusko zemljo siloviti Tamerlan, ki so ga imenovali »šibo božjo«. Moskva je bila v skrajni nevarnosti. V zaupanju na Marijino pomoč je veliki knez prenesel čudodelno podobo Matere božje iz Vladimira v Moskvo. Vse ljudstvo je šlo v neštevilnem izprevodu Vladimirski Materi božji naproti. Na kraju zaželenega in blaženega srečanja so pozneje postavili spominsko kapelo. Isti dan, ko je ljudstvo spremljalo Vladimirsko Mater božjo v stolno mesto, je videl Tamerlan v sanjah čudovito sliko: Z visoke gore so prihajali vladarji s palicami v rokah, nad glavami pa se je dvigala mogočna žena, oblečena v škrlat in obdana z mnogoštevilnim bojnim krdelom. Tamerlan se je po tej prikazni preplašen umaknil iz ruskega ozemlja. Pri tem se spomnimo podobnega dogodka v zapadni Cerkvi: Leon in Atila v Italiji.

Ob Vladimirski čudodelni podobi so se vsak čas izpolnjevale Marijine preroške besede: »Od-sihmal me bodo blagrovali vsi rodovi zemlje,« in se še izpolnjujejo. Zroč z velikim zaupanjem na to starodavno sliko, je rusko ljudstvo in rusko plemstvo mnogokdaj prejelo »milost Onega, ki je rojen iz nje in pomoč njeno«. Spomina vreden je zlasti 21. majnik v letu 1521. Takrat je bila Moskva na priprošnjo Vladimir-ske Matere božje rešena pred napadom tatar-skega kana Mahmed Gireja.

Tega zmagoslavnega dne se spominja ruska cerkev v Moskvi z iskrenimi in vznesenimi molitvami:

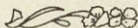
»Danes je veličastno okrašena staroslavna naša Moskva;
zakaj sprejela je, o Gospa, kakor jutranjo zarjo,
tvojo čudodelno podobo, h kateri se zatekamo,
in molimo k tebi: O čudodelna Kraljica,
prosi za nas Kristusa, da reši naše mesto
in vse krščanske kraje in dežele pred sovražniki
in odreši naše duše, ker je usmiljen.«

Lepa molitev, ki nam odkriva dvojno plemenito stran ruskega ljudstva. Ne moli sebično in czkosrčno samo zase, ampak tudi za druge. Ali naj torej naše molitve ne poznajo vzhodnih bratov? Ali nismo mi Slovani in Slovenci še posebno dolžni, da molimo zanje? Izmed 110 milijonov kristjanov razkolne cerkve se šteje sto milijonov Slovanov.

Slovenci in Slovenke, ali morete z ravno-dušnim srcem slišati besede: Sto milijonov naših bratov in sestra je ločenih od kraljestva božjega na zemlji, ki v njem živite vi? Ako ljubite slovansko besedo in krščansko vero, ali se vam ne zgane srce v iskreni želji: O da bi bili

skoraj ena duša, kakor smo ena kri? Ali vam ne bodo ustnice zašepetale vročo prošnjo: »Marija, prosi zanje! Ti, ki si nekoč vdano prosila: vina nimajo; prosi še sedaj za naše jutrove brate in sestre: pastirja nimajo.« Kdor more, ali ne bo odprl tudi roke in daroval svoj dar za apostolske misijone slovanske?

Še eno besedo o zvestobi in hvaležnosti do Marije. Češčenje Vladimirske Matere božje v Moskvi jasno govori, kako poje ljudstvo še sedaj hvalo nebeški Kraljici za dobrote, ki jih je izkazala prednikom že v davni preteklosti. Pri nas pa so nekatera Marijina svetišča, v katerih so nekdam naši predniki z zaupanjem molili in gotovo tudi marsikatero milost prejeli, izgubila pomen in namen božjih potov. Ali ni postala Šmarna gora izletišče? Ali ni postalo Blejsko jezero s svojo cerkvijo in okolico letovišče? Več zvestobe do Marije!

IX.

Kazanska Mati božja.

Središče ruskega carstva je v začetku 18. stoletja postalo mesto Petrograd. Prvi njegov car mu je hotel dati nekaj onega bleska in sijaja, ki ga je imelo prejšnje prestolno mesto Moskva. Kdo naj bi s kraljevskim sijajem obdal novo carsko mesto? Car Peter že nosi krono, ali kdo naj dá krono Petrogradu? Plemstvo se je že z navdušenjem oziralo v Petrograd, ali ljudstvo se je še s staro ljubeznijo oklepalo starodavne Moskve. Ostaviti Moskvo in Marijo je bilo težko.

Car Peter je to spoznal. Naročil je, naj se prenese v Petrograd sloveča podoba Kazanske Matere božje, ki se še sedaj tako imenuje po prvotnem božjepotnem mestu Kazan. Kazanska Devica in nje čudodelna slika se sedaj častita in slavita po vsej prostrani Rusiji. V njeno čast se praznuje v letu več praznikov.

Naj zarišem zgodovino Kazanske Matere božje. Nemara se pri tem mimogrede spomniš na lurško pastirico in nje prikazen v Lurški jami? Kazansko mesto je leta 1579. pred praznikom sv. apostola Petra in Pavla zadel silen požar. Med drugimi je pogorela tudi hiša nekega strelca. Ko je nameraval na starem kraju sezidati novo poslopje, se je njegovi devetletni hčerki v sanjah prikazala čudovita gospa.

»Povej ljudem,« je velela deklici, »da je pod razvalinami pogorele hiše skrita dragocena podoba, ki naj se dvigne.«

Hčerka je povedala svoji materi. Mati ni mogla in ni hotela verjeti. Prikazen se je razodela dekliču še drugič in tretjič ji je celo

preteče ponovila svojo željo. Matrona, tako je bilo deklici ime, je šla k mestni duhovski in svetni gosposki. A gosposka tudi ni verjela. Tisti dan pa je pričela njena mati sama kopati zemljo na kraju, ki ga je hči pokazala, a slike ni našla. Prišli so sosede in razkopavali tla na pogorišču. Vse zaman. Rekli so torej deklici: »Koplji sama!«

Komaj pa je otrok z nežno roko parkrat zagrebel v zemljo, že je izkopal napovedano in zaželeno sliko. Bila je slika Matere božje. Škof Hermogen je ukazal, naj se najdena slika v slovesni procesiji prenese v bližnjo cerkev sv. Nikolaja. Pozneje so jo premestili v stolno cerkev Marijinega oznanjenja. Ali ko so za ta dogodek izvedeli v Moskvi, je zapovedal car Ivan Vaziljevič IV., naj se na mestu najdenja Kazanske Device postavi ženski samostan s cerkvijo. Takrat je bila Matrona že odrasla. Postala je prva redovnica v novem samostanu in pozneje njegova prednica z imenom Marta.

Slovečo Kazansko Devico torej je car Peter Veliki prenesel v Petrograd. Na najlepšem trgu mesta, na proslulem »Nevskem prospektu« so ji postavili posebno Kazansko stolnico. Veličastna Kazanska stolnica je sedaj glavna cerkev petrograjska. Vse večje cerkvene slovesnosti se izvrše vselej v tej cerkvi. Ljudstvo izkazuje Kazanski Devici neverjetno veliko češčenje. Poleg tega se nahajajo slike Kazanske Matere božje skoraj v vsakem večjem ruskem mestu.

Kazanski Devici to češčenje ni ostalo nepoznano, niti ljudstvu nepovrnjeno. Kaj čudežev si pripoveduje ljudska duša o Kazanski Devici in nje čudodelni sliki. Postavimo semkaj samo en čudež.

Vdova Julita je imela sina-edinca, Izaka z imenom, ki je smrtnonevarno obolel. Kar more postreči in storiti skrbna materina roka svojemu otroku, vse je žrtvovala Julita svojemu Izaku. Naposled se je zatekla po zadnjo pomoč h Kazanski Materi božji. Z iskrenim zaupanjem in vsa v solzah je klečala poleg njenega oltarja. Nekaj ji je velelo, naj ne gre preje od oltarja, dokler ne bo v svojem srcu utolažena zavoljo bolnega sina.

Izak, ki je v istem času ležal doma na postelji, je nenadoma začutil, da se mu vračajo moči. Poizkušal je vstati. Šlo je. Čeprav še ne popolnoma ozdravljen, napotil se je v cerkev, kamor je, kakor je vedel, odšla mati. Našel jo je zatopljeno v toplo molitev.

Lahko si mislite, kaj je začutilo materino srce v trenutku, ko je zagledala sina poleg sebe.

»Izak, ali si ti? Ali je tvoj duh?«

»Jaz sem, mati, kakor vidiš.«

»V trenutku bi preje mislila, da si vstal iz groba, kakor iz postelje.«

Solze žalosti so se izpremenile v solze veselja, gorka prošnja se je izpremenila v še gorkejšo zahvalo, trdno zaupanje pa v blaženo molitev. Sin in mati sta še dolgo molila pred oltarjem Kazanske Device. Ko sta odhajala, je bil sin popolnoma ozdravljen.

Rusko ljudstvo, ti nesrečno ljudstvo, ali nisi tudi ti takšen sin, ki je nevarno obolel svoji materi — Kristusovi Cerkvi? Bolan ležiš, ti ruski sin, že dolgo dobo let ležiš bolan. Mati sveta Cerkev neumorno moli zate. Kdaj vstaneš in prideš k nji in porečeš: ozdravljen sem. Naj ti božja Porodnica skoraj nakloni najdražje zdravje — naj te vrne materi sv. Cerkvi!

X.

Marija v Jeruzalemu.

Skoraj v vsakem večjem ruskem mestu je eno svetišče posvečeno Marijinemu vnebovzetju, ali kakor Rusi rajši pravijo: Marijini smrti. Prelepo je staro jutrovo izročilo o Marijini smrti, da se ga ne bi pri tej priliki, ko hodimo v duhu po jutrovem, spomnili še mi. Pohitimo na kraj Marijine smrti — v Jeruzalem, ki je sedaj prav vsled cerkvenega razkola v turških rokah.

Sladka in blažena je morala biti smrt božje Matere. Poslušajte, kako se je v to lepo smrt zamislila sveta ljudska duša, doma iz Marijine domovine na vzhodu. Jutrovo nebo in jutrova zemlja, jutrovo solnce in jutrove rože, vse je z nežno poezijo govorilo duši, ko je snovala misli o Marijini smrti.

Po vnebohodu Kristusovem je ostala Marija po želji svojega božjega Sina pri sinu, ki ga je v bridko zameno dobila pod križem. Ljubila je sina-učenca; a še bolj je hrepenela po Sinu-Gospodu. Bolj ko se ji je nagibal večer življenja, slajši so bili nje zemeljski trenotki, najslajši pa je bil zadnji. Dan smrti ji je bil tri dni preje razodet po nadangelu Gabrielu, ki ji je v davni mladosti prišel oznanit, da bo iz nje rojen Jezus Kristus. Ko se je odpravljala na pot v večnost, je še naročila nekaj naročil:

»Soba in postelj moja naj se okrasita s cvetjem. Zažgite kadilo in sveče naj gore. Dvojno oblačilo in druge reči, ki sem jih sama

naredila, oddajte vdovam in devicam, ki so bivale pri meni. Pokopljite me na vrtu Getzemani, blizu tam, kjer so grobovi mojih staršev in mojega zaročenca Jožefa.»

Vsi, ki so se zbrali okrog njene smrtne postelje, so jokali. Ona pa jih je tolažila: »Ne bom vas zapustila, ne bom vas pozabila. Prosila in molila bom za vas.«

Tisti dan so tudi apostoli, ker je bila tudi njim razodeta ura Marijine smrti, prihiteli od vseh krajev v Jeruzalem.

Naenkrat se je razsvetlila vsa soba. Vstopil je Jezus Kristus, obdan od trume angelov in svetnikov, da sprejme prečisto dušo Svoje Matere. Apostoli pa so se solzili. Potem pa so pristopili in poljubili mrtvo telo božje Matere in so je nesli pokopat.

Judovski odposlanci so hoteli motiti izpredvod. A glej, žareč oblak v podobi krone, se je dvignil nad nosilnico, kjer je ležalo Marijino telo. Kakor močan zid se je ustavil nasproti napadovavcem; nekateri so bili omamljeni od žareče svetlobe, drugi pa so se prestrašeni razpršili.

Judovski duhovnik, Atonios z imenom, je hotel nosilnico prevrniti; že je dvignil roke nad njo. Ali komaj se je nosilnice dotaknil, so mu bile roke odsekane in so obvisale na nosilnici.

Marija ni hotela, da bi bil kdo, čeprav jo sovraži, ob nje ločitvi s tega sveta nesrečen. Na prošnjo apostolov je vrnila Atoniosu zdrave roke in drugim, ki so bili omamljeni, zdrave oči.

Ko so prišli apostoli na vrt Getzemani, so položili Marijino telo v neko votlino in so jo zakrili z veliko skalo. Kakor na višje povelje so ostali apostoli in nekateri verniki tri dni pri

Marijinem grobu. Niso mogli verjeti, da bi ostalo in strohnelo v grobu deviško telo one, iz katere je bil rojen Sin vstajenja in življenja. Čakali so torej ob grobu, kaj se bo zgodilo z Marijinim telesom. Pričakovali so in so hoteli biti priča njenega vstajenja iz groba.

Apostola Tomaža ob Marijini smrti ni bilo poleg. Tretji dan pa je žalosten prihitel k njenemu grobu. Ni se mogel utolažiti, da so mu morali odpreti grob, da še enkrat vidi Marijo in počasti nje svetinje.

Apostoli so odvalili skalo. A glej čudo! Telesa Matere božje ni več v grobu. Samo oblačila so ležala v njem. Prijetno je zadehtelo po grobnem svetišču, kakor duh od nebeških rož. Tako staro izročilo.

Na podlagi ustnega izročila je sv. Cerkev vse čase verovala, da je bila Devica Marija sprejeta v nebo. »Blažena med ženami« je morala biti vzeta v nebo, zakaj zemlja ni bila vredna, da bi hranila v sebi to izvoljeno posodo milosti in čednosti. Telo one, ki je rekla, da jo bodo blagrovali vsi rodovi zemlje, so morali odnesti angeli v nebesa, da ne bi bil posihmal kdo izkušán in bi Marijo iskal drugje, kakor gori pri nebeškem Sinu.

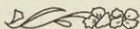
Praznik Marijinega vnebovzetja se je prvotno praznoval 18. avgusta, in sicer preje na vzhodu kakor na zahodu. Na prošnjo grškega cesarja pa je bil v počeščenje Marijinega vnebovzetja izbran 15. avgust, ki je še sedaj najimennitnejši Marijin praznik.

Noben dogodek iz Marijinega življenja ni bil prvim kristjanom tako pri srcu, kakor Marijina smrt in njeno vnebovzetje. Priče temu so

mnoge starodavne cerkve na vzhodu, ki nosijo ime Vnebovzetje Marije Device.

Vnebovzetje! To ime in ta resnica je bila kristjanom še prav posebno tolažilna. Kamor je šla Mati poveličana, tja pojdejo poveličani tudi nje duhovni otroci. To upanje počiva v naših srcih. Sedaj gledamo kakor v megli le nje slike. Ali naše oči bodo izpregledale, kakor je čudežno izpregledalo sleporojeno dete neke ruske matere. Mnogo je prejokala dni in noči zavoljo otroka. Zatekla se je h Kazanski Devici. Srčno je molila za sleporojenca. Dete je naenkrat začelo božati lice svoje matere, zaverovane v molitev. Vesel vzklik! Mati in drugi okrog nje so spoznali, da je dete izpregledalo.

Ko bi izpregledali še vsi oni, ki Marije ne poznajo! Ko bi izpregledali še vsi oni, ki poznajo mater Marijo; a ne poznajo matere svete Cerkve!

XI.

Marija na Počajevski gori.

Obiščimo še nam najbližjo rusko Marijino božjo pot v Počajevu. Počajev leži na avstrijsko-gališki meji. Na ta kraj so navezani veseli in žalostni spomini iz zgodovine krščanstva. Marija je pokazala, da hoče biti Rusom vodnica in jih peljati nazaj v Kristusovo Cerkev.

Na cerkvenem zboru florentinskem leta 1438./39. je bil Izidor, nadškof kijevski in metropolit vse Rusije, eden najbolj vnetih prijateljev zedinjenja z rimsko-katoliško Cerkvijo. Leta 1596. in v naslednjem stoletju se je okoli 10 milijonov Malorusov združilo s katoliško Cerkvijo. Češčenje Matere božje se je v tej dobi zelo povzdignilo. Kraljica Marija je zmagovala med verniki in nje Sin je kraljeval v njih srcih. Katoliška bratovščina brezmadežnega spočetja Marije Device je našla dobrohoten sprejem celo pri naših razkolnih bratih Rusih. Celo profesorji visoke bogoslovne šole v Kijevu so z veliko vnemo branili in oznanjali versko resnico o brezmadežnem spočetju Marije Device.

Marija je verno ljudstvo v teh pokrajinah še prav posebno blagoslovila in oblagodarila z mnogimi čudežnimi deli, znamenji in dejanji. V tem delu Rusije je po teh čudežnih znamenjih nastalo in se še vedno nahaja mnogo slavnih Marijinih božjih potov. Najslavnejša pa je Mati božja v Počajevu.

Nad vasjo Počajev se dviga ne ravno visoka gora — Počajevska. Na Počajevski gori je zna-

menita skalnata votlina. V tej votlini sta se pred 600 leti naselila dva pobožna meniha. Hotela sta posvetiti večer svojega življenja samoti, molitvi in zatajevanju. Eden izmed menihov je šel neko noč vrh gore molit. Naenkrat se je zasvetila gora okrog njega. Zagledal je v ognjem stebru Mater božjo stoječo na skali. Starček-menih je hitel in poklical svojega tovariša:

»Tako jasen dan še ni svetil vrh gore, kakor je jasna nocojšnja noč. Tako krasno solnce še ni posvetilo izza gore, kakor se je to noč pojavilo gori v votlini.«

Šla sta in oba sta s svetim strahom in trepetom gledala božanstveno prikazen. Zjutraj so prišli pastirji iz doline in so našli oba meniha klečeča na gori poleg votline. Večkrat so ju že videli, a tako čudovita nista bila še nikoli. Zamaknjena sta bila v zahvalno molitev za čudodelen spomin, ki ga jima je zapustila Mati božja. Na skali namreč se je poznal globok in jasen sled desne noge Matere božje. Pod nogami mogočne Kraljice se je trda skala razstopila kakor vosek pred solničnimi žarki. Iz skale je privrela živa voda. Počajevska gora je postala gora Marijine slave.

Počajevska Marija je bila Turkom strah in groza. Leta 1675. so se vsi preplašeni (kakor prej v davnih dneh Tamerlan) vrnili izpred Počajevske gore, ne da bi se še kdaj vrnili. Počajevska Devica je s svojo milostjo privabila k sebi mnogo vernih častivcev iz vzhodne in zahodne Cerkve. Na Počajevski gori sta si v bratovski slogi podala roke oba brata: vzhod in zahod. Menihi počajevskega samostana so se zedinili z našo Cerkvijo. Katoliški škofje — bili so Rusini — so prosili papeža Klementa XIV.,

naj bi kronal čudodelno podobo Matere božje na Počajevski gori. Papež jim je rad ustregel. Poslal je leta 1773. v Počajev dve zlati kroni. Kronanje se je izvršilo istega leta na praznik Marijinega rojstva, 8. septembra. Katoličani grškega in latinskega obreda so se zbrali v velikanskih trumah v Počajevu. Bilo jih je nad stotisoč.

Škof Rudnickij je po slovesni sv. maši položil eno krono najprej na glavo božjemu Detetu z besedami:

»Kakor te z našimi rokami kronamo na zemlji,
naj bomo vredni,
da nas enkrat ovenčas tudi ti s slavo in častjo
v nebesih.«

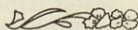
Drugo krono pa na glavo Mariji Devici z istimi besedami. Takrat je bilo tamkaj zbranih okrog tisoč duhovnikov, ki so v cerkvi in okoli cerkve maševali, pridigali in izpovedovali. Slavnosti se je udeležilo mnogo poljskega vojaštva, ki je skrbelo za red in poveljčevalo slovesnost s streli iz topov in pušk.

Izza dobe, ko sta bila samostan in cerkev v Počajevu še v katoliških rokah, se pripoveduje več čudežev. Leta 1725. so začela goreti poslopja okrog samostana. Menihi so se z zaupanjem obrnili k Materi božji na gori. Požar je ponehal. Ona, ki je mogla z mogočno roko ustaviti ogenj, ki vžiga človeku gmotno imetje in premoženje, bo gotovo mogla pogasiti tudi ogenj strasti, ki razjeda čednosti in kreposti v njegovem srcu.

Drugi čudež. Osemletna deklica, Marija Boronicka, je bila leta 1572. podsuta od zemlje. Nezavestno in zelo poškodovano so izgrebli izpod težke zemeljske ruše. Ležala je — pravi poročilo — kakor mrtva od solnčnega vzhoda do solnč-

nega zahoda. Starši so molili zanj k Počajevski Pomočnici. In deklica, ki je preje veljala za mrtvo — je oživelala. Nepoškodovana in zdrava je vstala in hodila, zakaj Marijina pomoč ji je rekla: Deklica, vstani!

Leta 1831. pa so Rusi v teh krajih s silo zatrli katoliško vero in prebivalstvo prisilili v razkol. Tudi samostan je prešel v razkolne roke. Od kakih 15 milijonov, ki so bili preje katoličani, jih je ostalo samo še nekaj nad tri milijone v katoliški Cerkvi. Žive v Galiciji, odpadli pa v Rusiji. A čeprav odpadli in razkolni ohranili so sveto željo po zedinjenju. Leta 1906. jih je 250 tisoč očitno prestopilo v katoliško Cerkev. Naše upanje je, da mnogi še slede. Marija ne bo pozabila, da je Rusija njeno kraljestvo.

XII.

Marijino kraljestvo na jutrovem.

Še en pogled na jutrovo — v domovino Marijinega češčenja. Vsa cerkvena zgodovina na jutrovem je prepletena z Marijinim imenom. Ves vzhod je kakor velik Nazaret, ki v njem ne prestando odmeva Gabrielov pozdrav:

»Češčena, milosti polna, Gospod je s teboj!«

Vsako večje mesto na krščanskem vzhodu je posvetilo Mariji, ne samo ene, marveč tudi več cerkva; navadno njenemu oznanjenju, darovanju in vnebovzetju; večkrat tudi še Marijiniemu spočetju in rojstvu. Vsi ti jutrovi Marijini prazniki so že starodavni in z vzhoda so se kakor petero jasnih zvezd zasvetili tudi na zahodu.

Kdo pa bi preštel vse častivredne praznike Matere božje, ki se obhajajo v posameznih pokrajinah na vzhodu. Reči smemo: Kakor se v naši škofiji vsak dan kje drugje praznuje celodnevno češčenje sv. Rešnjega Telesa; tako se obhaja na jutrovem vsak dan kje drugje slovesen praznik češčenja Marije Device, oziroma praznik nje čudodelne podobe.

Med temi prazniki bereš s posebno presrčnostjo in iskrenostjo izbrana imena, ki morejo že sama po sebi vzbuditi vdanost in ljubezen do nebeške Kraljice.

»Poglej, na nizkost svoje dekle!« Tako se glasi ime neke čudodelne podobe Marijine s posebnim praznikom. V tem imenu pričakuje ljudstvo uslišanja svoje prošnje.

»Ozdravljajoča« je ime drugi podobi in nje prazničnemu spominu. Tudi jutrovci potrjujejo resnico našega klica: »Zdravje bolnikov«.

»Mati usmiljena« je tretji častni naslov Marijin, ki odgovarja naši »Devici milostivi« v lavretanskih litanijah.

»Roža skrivnostna« je tudi pognala že mnogo prej na jutrovem in se tamkaj zove: »Roža sladkodehteča«.

Jutrova »Skoroposlušnica«, ki svoje pomoči nikoli ne odlaša, je sloveča pri nas kakor »Mati vedne pomoči«.

Naša »Tolažnica žalostnih« je na vzhodu »Veselje žalostnim«.

Ruska »Mati bolečin« je ravno tako zatopljena v morje bridkosti kakor naša »Mati sedem žalosti«.

»Cvet nezvenljivi« cvete tudi na naših oltarjih in se imenuje: »Devica verna«.

Marija »Pribežališče grešnikov« je bila tudi dušam na vzhodu, ki so zgrešile svoj cilj in svojo pot »Najdenje izgubljenih«.

»Devica plameneča«, ki kakor skrivnostni grm vedno gori in ne zgori, je tudi v naši Cerkvi očudovana kakor »Mati čudovita«.

»Mati trojne radosti« pa je za nas nekaj novega. Zanimivo bi bilo vedeti, katere so te trojne radosti Marijine. Radi bi vedeli, ko bi mogli te tri radosti razlagati takole:

Prva radost: Cerkev na jutrovem je spoznala zmoto svojega razkola. Druga radost: Cerkev na vzhodu se je zedinila s Kristusovo Cerkvijo. Tretja radost: Marija blagoslovja svoje zedinjene otroke. Lepše trojne Marijine radosti ne poznamo, kakor bi bila ta. J u t r o v o M a r i j i n o k r a l j e s t v o v k r a l j e s t v u b o ž j e m !

Ali ni jutrovo res kraljestvo Marijino? Še stoji ondi Marijin tron neoskrunjen in neporušen. Ali poleg tega leži potrta in porušen prestol onega, ki mu je Marijin in božji Sin dejal: »Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih.« Porušen in potrta je prestol Petrov. Marija sama je bila še v življenju priča, kako je apostol Peter izvrševal vrhovno oblast. Kako je pred prihodom sv. Duha vstal sredi med apostoli in veleval, naj se izvoli nov apostol namesto Juda Iškariota: »Njegovo predstojništvo naj prevzame drugi.« Prevzel ga je apostol Matija — in veljalo je pred Bogom in pred ljudmi. A sedaj, ko je namesto poglavarja Petra moral drug prevzeti predstojništvo vesoljne Cerkve; sedaj, ko jo vlada papež — pa to ne velja pred vzhodno cerkvijo, kar velja pred Bogom. To je tisti prepad in razkol, ki loči vzhod od zahoda. Carigrad je odpadel od rimske Cerkve in za seboj je potegnil ves vzhod.

Ali vam ni žal tega dobrega in vernega ljudstva na vzhodu, ki biva zunaj prave Kristusove Cerkve?

Božji zakon je tak, da hoče človeka zveličati po človeku. Po molitvah in delih zahodne Cerkve naj se dvigne vzhodna cerkev. Dvigniti vzhodno cerkev iz razkola, to je ona velika tehtnica, ki jo Marija s tako usmiljeno ljubeznijo drži v svojih mogočnih rokah. Ali utež za to bodimo na tej tehtnici mi in naše delo v apostolstvu sv. Cirila in Metoda pod zavetjem Device Marije.

Ko se je mati slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda poslavljal od svojih dveh sinov, jima je naročala zadnjo iskreno prošnjo:

»Kdor izmed vaju bo preživel svojega brata, ki umre nemara kje na tujem, naj skrbi, da se bratovi ostanki preneso v domovino in polože k večnemu počitku poleg matere.«

Besede ljubeče matere naših dveh apostolov sv. Cirila in Metoda imajo za nas v duhovnem oziru lep pomen. Želja naše skupne Matere Marije z ozirom na oba sinova, vzhod in zahod, je gotovo ta: Naj bi oni, ki je ostal v življenju polne resnice, pripeljal nazaj v domovino onega, ki je kakor mrtev, ker je odpadel od Kristusove Cerkve. Naš katoliški zahod je oni sin, ki živi; a razkolni vzhod je oni, ki je umrl. Molimo in delajmo, da vrnemo vsaj nekatere naši materi sv. Cerkvi. Takrat bodo veljale v popolnem obsegu besede, ki so zapisane med vratmi najstarejše ruske cerkve:

»V tebe, Marija, smo zaupali, naj ne bomo osramočeni, naj bomo rešeni po tebi iz vseh nevarnosti, zakaj ti si blagor krščanskega ljudstva.«

Po Marijinem kraljestvu v kraljestvo Kristusovo na zemlji!

KAZALO.

Posvetitev	1
Skoroposlušnici	3
I. Zgodnja danica	5
II. Carigrad — prvo Marijino mesto	8
III. Marija pri studencu	11
IV. Zmagoslavna vodnica	14
V. Marija, Mati krščanske Rusije	17
VI. Moskva v Marijini zarji	20
VII. Iverska Mati božja	24
VIII. Vladimirska Mati božja	28
IX. Kazanska Mati božja	32
X. Marija v Jeruzalemu	35
XI. Marija na Počajevski gori	39
XII. Marijino kraljestvo na jutrovem	43

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda

pod zavetjem Device Marije,

pobožna misijonska družba za razširjanje katoliške vere
med Slovani in za zedinjenje vzhodne Cerkve.

Dolžnosti udov:

1. Udje molijo vsak dan 1 Očenaš in 1 Češčena Marija s pristavkom: »Sveta Devica Marija, sv. Ciril in Metod, prosite za nas!« 2. Plačujejo najmanj 2 vin. na mesec ali najmanj 24 vin. na leto. 3. Svoje sosede in znance pridobivajo za Apostolstvo. 4. Udje duhovskega stanu darujejo vsako leto vsaj eno sveto mašo v namen Apostolstva za njegove žive in mrtve ude.

Odpustki:

Popolne odpustke dobijo udje Apostolstva pod navadnimi pogoji: 1. na dan sprejema; 2. na praznik sv. Cirila in Metoda (5. jul.) ali v osmini tega praznika; 3. na praznik Brezmadežnega Spočetja D. M. (8. dec.) ali v osmini; 4. ob smrtni uri, ako skesano kličejo ime Jezus vsaj v srcu.

Odpustek 100 dni enkrat na dan, ako pobožno in skesano molijo Očenaš in Češčena Marija s pristavkom: »Sv. Marija, sv. Ciril in Metod, prosite za nas!«

Za ude se bere vsako leto več sto sv. maš.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIJNICA

00000465037

